

בירור הלכה

בענין להוציא ילד בעגלה

(קערידז"ש)

בשבת קודש

במקום שיש צורת הפתח

ולא עירבו בפת

יצא לאור עש"ק אמור תשס"ג לפ"ק

ע"י חבורת לומדי הלכות עירובין

שע"י כולל טל תורה ד"אקע

אחרי שנעשה העירוב בבארא פארק ובוויליאמסבורג ע"י גדולי הרבנים שליט"א שקטנם עבה ממתנינו, מורי הוראה מובהקים ויראי אלקים מרבים, אשר אליהם יום ים ידרושון בכל מילי דהוראה, ואנו לעצמנו סומכין עליהם אפילו שלא בשעת הדחק בכל מעשיהם שלא יצא מכשול מתחת ידם בעזהשי"ת, השי"ת יהא בסעדם שיזכו להרבות פעלים לתורה ולתעודה, ויתקדש שם שמים על ידיהם, בבריות גופא ונהורא מעליא, ונזכה לראות פני משיחנו עם מלכי התורה בראשינו במהרה.

אמנם שמוע שמענו קול מלחמה במחנה, דהיות דהרבה אנשים שאינם מסכימים להעירוב פה בב"פ ובוויליאמסבורג באו על ההמצאה דאינם רוצים לזכות בזיכוי הפת, ממילא העירוב בטל כיון דא"א לזכות להם בע"כ, והרי כאן חילוק דזורין ואין כל הבתים נחשבין כבית אחד וכן אין כל המבואות נחשבין כמיוחדין לחצר אחד, דזהו כל עיקר דין תיקוני עירובי חצירות ושיתוף, כידוע להלומד.

אי לזאת נתעוררו חברי כוללנו ני"ו שעסקו בהלכות עירובין זה שנתיים ימים הדק היטב, למצוא היתר ברווחא אף לדידהו לישא ילדים בעגלות (קערידזשע"ס) בשב"ק, שזהו אחד מעיקרי הסיבות שנעשה הצורת הפתח סביב השכונות, והוא ממצות עונג שבת שלא להיות כלא בבית עם משפחות ברוכי ילדים הע"י, ובפרט בימי שבתות הקיץ הארוכים הממשמשים ובאים, וגם זהו בכלל מצות עירוב כמבואר בפרישה סוף הלכות עירובי חצירות.

הקונטרס דגן היה למראה עיניו של מרן נשיאנו בעל חקי חיים שליט"א, ובהסכמתו ובעידודו יוצאת לאור עולם.

שמחים אנו להודיע, שאנו מוכנים לשמוע הערות על דברינו כדרכה של תורה, זה בונה וזה סותר, זה מוטיב וזה מפרק, ומאמינים אנו באמונה שלימה בדברי חז"ל על הפסוק ואת והב בסופה, ולבסוף נעשו אוהבים זה לזה.

מקום לשלוח ההערות, להכתובת של כוללנו המפואר - 5422 פט העמילטאן, ותשוח"ח לאלו שישימו עין על דברינו, שנתלבנו בחבורת האברכים.

השי"ת המלמד תורה לעמו ישראל, יזכנו להמשיך בלימוד התורה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא ברוב עוז ותעצומות, ויהיה זה חלקנו מכל עמלנו, עדי נזכה לביאת המור"ה בצדקה במהרה.

בירור הא' דין העגלה (קערידז"ש)

א) הלכה רווחת בשו"ע או"ח סי' שע"ב, דרק כלים ששבתו בבית בתחלת השבת אסור לטלטל מבית לחצר בלא עירובי חצירות, אבל כלים שלא שבתו בבית אלא בחצר מותר לטלטל מחצר לחצר אף בלא עירובי חצירות, דגגין חצירות וקרפיפות כולן רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכן, וכן מותר לטלטל כלים ששבתו בחצר למבוי כמבואר בסי' הנ"ל סעיף א' עיי"ש.

והנה עפ"י רוב העגלות (קערידזשע"ס) מונחים בהפרוזדור (האלל) שלפני הבתים שדינו כחצר מעורבת (דהרי אלו שאין סומכין על זיכוי הפת, עושין עירוב לעצמן עם כל הדיורין שבבנין, כמובן), והרי הם כלים ששבתו בחצר דהדין בזה דמותר להוציא מחצר למבוי, דהיינו מהפרוזדור להרחוב שיש לו דין מבוי שאינו משותף, אחרי שנתקנה בצורת הפתח, ומשם ואילך להכניסו להפרוזדור של הבית שנכנס, דהרי קיי"ל כנ"ל דכלים ששבתו בחצר מותר לטלטל מחצר למבוי בלי עירובי חצירות, בין אם החצר עירבה בין אם לא עירבה, דחצירות-מבואות-גגות-חצירות-וקרפיפות-כולן רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכן בין עירבו בין לא עירבו, כמבואר בשו"ע או"ח סי' שע"ב סעיף א' ובסי' שפ"ח סעיף א'.

אלא דצריך ליזהר שאם הולך למשל לבית אביו או לבית חמיו, שלא יכניס הקערידז"ש להבית, דהרי כלים ששבתו בחצר אסור לטלטל לבית אחר, אלא יניח הקערידז"ש בהפרוזדור של אביו או חמיו, ועפ"י רוב כל הבתים היום יש להם פרוזדור לפני הבתים, ואם לאו יניחנו בהחצר שאחורי הבתים שקורין בע"ק יאר"ד, ובכל אופן אסור להכניסו בבית.

ב) ואם אותו מקום שהולך שם עירבו הבתים לעצמן (למי שאינו סומך על עירוב העיר משום דהוה זיכוי בע"כ) יש מקום לומר דע"י העירוב נחשב הפרוזדור כחלק מהבית ומותר להכניס הקערידז"ש אף להבית, כ"ה דעת הבית מאיר או"ח סוף סי' שמ"ט דאחר שעירבו החצירות עם הבתים, מותר לטלטל בכל הבית בין בהחצר (בעניינינו, הפרוזדור) כלים ששבתו בחצר אחרת, ובספר גאון יעקב ריש פרק כל גגות כתב להסתפק בזה עיי"ש.

ג) אמנם מצינו לגדול אחד מדבר דאף לאחר שעירבו חצירות עם הבתים עדיין יש להחצר דין חצר לענין זה ואסור לטלטל מן החצר לבית כלים ששבתו בחצר אחרת, כן הדבר מפורש יוצא מדברי השלחן ערוך הרב או"ח סי' שע"ב סעיף א' שהעלה שם בתוה"ד וז"ל, וכן כלים ששבתו באחת מרשויות אלו אסור להכניסם לבית אחר שלא עירב עם רשות זו ששבת הכלי בתוכו ואפילו הכניסם דרך מלבוש לרשות שעירבה עם הבית כגון לחצר מעורבת של בית זה אסור לטלטל משם לבית כיון ששבתו ברשות שאינו מעורבת עם הבית עכ"ד.

מבואר להדיא מדב"ק, דאם הכניס כלי ששבת בחצר או בבית אחר דרך מלבוש לרשות שעירבה עם הבית, אסור להכניסו דרך טלטול משם לבית, ולא אמרינן דאחר שעירבה החצר עם הבית נהיתה כחלק מהבית וכרשות אחד דמי (דבבית עצמו פשיטא דמותר לטלטל כלי ששבת ברשות אחר, דהרי רק מחצר לבית אסר הש"ע הרב לטלטל

ולא בבית עצמו, וכ"ה בביאור הלכה סי' הנ"ל סעיף א' סוף ד"ה שמא, ואף הגרעק"א דמתחלה היה דעתו להחמיר גם בזה לבסוף משמע שהודה להבית מאיר דמותר עיי"ש), אלא דעדיין שם חצר עלה לענין כלים ששבתו, אף לאחר שעירבה עם הבית.

(ד) עכ"פ דבר זה במחלוקת שנוי' אם לאחר שעירבה החצר עם הבית מותר לטלטל ממנה לבית כלים ששבתו בחצר אחר, ובשו"ת לחם שלמה להגה"ק המפורסם משאמלוי זצוק"ל מהדו"ת סי' ל' החמיר בזה כדעת הרב והביא כן עוד גם ממשמעות האחרונים ז"ל ה"ה - הערך ש"י או"ח סי' שע"ו - וספר נזר ישראל סי' נ"ז - וסיים דאין להקל בזה נגד הרב ז"ל וכל משמעות האחרונים ז"ל.

אמנם מש"כ הגה"ק ז"ל דממשמעות הספר בית מאיר שהביא בס' ארחות חיים בסי' שע"ב ג"כ משמע הכי וסיים ע"ז, דאין הספר תחת ידו לעיין בו עיי"ש, המעיין בספר בית מאיר שהבאנו לעיל בסי' שמ"ט בסוף דבריו, יראה בעליל שדעתו להתיר לטלטל אף מחצר לבית עיי"ש.

(ה) [וכאן המקום להעיר על המכשלה עפ"י רוב בהקאנטרי"ס, שהולכין הרבה פעמים מקאנטר"י לקאנטר"י לקידוש או למסיבת מרעים בשב"ק בצפרא דשבתא, והרבה פעמים באמצע ההליכה כשהגיעו כבר לקאנטר"י האחרת מורידין השטריימל או הטלית מחמת גובה החום ואוחזין אותן ביד, ומכניסין אותן להבאנגעלוי"י שהקידוש שם, ודבר זה אסור, דהטלית והשטריימל עפ"י רוב הם כלים ששבתו בבית דהיינו הבאנגעלוי"י שלו, ואסור להכניסן מחצר הקאנטר"י האחרת לבית, דהיינו להבאנגעלוי"י ששם הקידוש, ואף אם עירבו אסור דעדיין שם חצר עלה, כנ"ל בשו"ע הרב והלחם שלמה דפסק כוותיה, וצריכין ליזהר בזה דהוא דבר השכיח טובא].

(ו) ועוד י"ל והוא האמת, דאף הבית מאיר שהיקל לטלטל כלי ששבת בחצר אחר וכעת הוא בחצר אחרת שעירבה עם הבית לטלטלו מחצר לבית, אין זה אלא כשהובא לחצר זו דרך מלבוש וכמו שצייר שם הבית מאיר שם, וכן הציור בספיקת הגאון יעקב בריש פרק כל גגות עיי"ש בדבריהם.

אמנם אם הובא כלי ששבת בחצר אחרת שלא עירבה עם חצר זו המעורבת עם הבית "דרך טלטול" (כבנידון דידן) א"א לומר דמותר לטלטל הכלי מחצר לבית מטעם דעירבה עם הבית דהוא "חלק מהבית", דא"א ליתן להחצר דין חצר לענין דמותר לטלטל מחצר שלא עירבה עמה לתוכה דכל החצרות רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכה, וגם ליתן לה דין בית כאחד מטעם שעירבה עם הבית, כמובן.

לכן יעשה כנ"ל, שאחר שהגיע לבית אביו או חמיו יניח הקערידז"ש בפרוזדור שלפני הבתים (דבלא"ה הדרך כן הוא עפ"י רוב כנ"ל), או בבע"ק יאר"ד.

(ז) אלא דצריך ליזהר שלא לתלות על הקערידז"ש כלים ששבתו בבית, כגון פעמפער"ס או באטע"ל וכדומה, ואם רוצה לטלטל גם דברים אלו יניחם בתוך הקערידז"ש קודם ביהשם"ש ויהיה עליהם דין כלים ששבתו בחצר דמותר לטלטלם מחצר למבוי, וממבוי לחצר, בין עירבה בין לא עירבה, בלי עירובי חצירות ושיתופי מבואות, דכולן רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכן, וגם בזה צריך ליזהר שלא להכניסם לבית אחר שהולך שם, כיון שהם כלים ששבתו בבית, כנ"ל.

ח) ואין נפק"מ, אם הולך מפרוזדור פרטי שלו (פרייווע"ט הוי"ז) לפרוזדור של רבים או להיפך, בכולן מותר לטלטל מזו לזו כלים ששבתו בחצר, כ"ה בספר גאון יעקב על מסכת עירובין ריש פרק כל גגות ד"ה הא דכתיבא עיי"ש.

ט) בספר אור שמח להגאון שה"ת מוה"ר מאיר שמחה זצוק"ל פ"ג מהלכות עירובין הלכה ח' חידוש, דאוכלין ששבתו בחצר כיון דהדרך לאוכלן בבית במקום מוצנע בבית דינם כשבתו בבית עיי"ש.

ולדבריו ז"ל ה"ה לכל הדברים שהדרך לשהותן בבית ומקומן שם לא מקרי כלים ששבתו בחצר אף אם שבתו בחצר, וא"כ נפל היתר דאות ז' בבירא, וכן מה שנכתוב לקמן בבירור הד' דאם שבת תינוק בין השמשות בחצר מקרי כלי ששבת בחצר, דגם זה אינו, כיון דמקומו של תינוק בבית, ה"ה כאילו שבת בבית.

אמנם למש"כ שם באור שמח, דכל זה דוקא באוכלים ששבתו בחצר כיון דדעת הבעלים לאוכלן בבית במקום מוצנע ואינם רוצים שהאוכלים יקנו שביתה בחצר, אמנם אם הבעלים רוצים שהאוכלים יקנו שביתה בחצר דאל"ה יהא אסור לטלטל (עיי"ש ציורו בכותל שבין ב' חצירות ויש עליהם פירות, דאי דיינינן הפירות כאילו שבתו בבית אסור להורידן מכותל לחצר) אז דיינינן להאוכלין ככלים ששבתו בחצר, כיון דדעת הבעלים שיקנו שביתה בחצר.

לפי זה ה"ה בנידון הכלים שמוציאין להחצר ערב שבת קודם ביהש"ש בכדי שיוכלו לטלטל בשב"ק ברחוב, דאף שמקומם העיקרי בבית, מכ"מ כיון שרצון הבעלים לטלטל לחוץ בשבת, מקרי כלים ששבתו בחצר דהרי רצונם שיקנו שביתה בחצר.

וכן הוא לענין התינוק שכתבנו בבירור הד' דדינו ככלים ששבתו בחצר אם היה שם בין השמשות, אף דמקומו בבית, מכ"מ כיון דרצון הבעלים שיקנו שביתה בחצר בכדי שיהא אפשר להוציאם בשבת החוצה כדין כלים ששבתו בחצר, דינו ככלים ששבתו בחצר, אף לפי דברי האור שמח.

ובר מן דין והוא העיקר, דהאור שמח סיים שם בעצמו וז"ל, ודו"ק כי זה חדש ונגד דברי רבותינו בעלי התוספות בכ"מ שם, ובדף צ"א ד"ה שמואל ובדף ע"ז ד"ה ור' יוחנן אמר, אולם מאשר הסברא נכונה העליתי זה על ספר עכ"ל, וכל הרואה בצדק ישפוט דזה עדות הגאון ז"ל על דברי עצמו, שאין בדבריו להכריע הדין נגד בעלי התוס'.

בירור הב'

וכעת נבא מקל אל רכבד לרון לענין התינוק ששבת בין השמשות בבית, והרי הוא ככלי ששבת בבית דאסור לטלטלו מבית לחצר שאינו מעורבת, איך להוציאו לרחוב.

[למותר להדגיש דלא שייך התירא דחי נושא את עצמו, דהרי מכ"מ אסור מדרבנן, ובתינוק שאינו יכול לילך ברגליו דינו כמו כפות או חולה שאינו יכול לילך ברגליו דלא שייך התירא דחי נושא את עצמו כמבואר ברמב"ם הלכות שבת פ"ח הט"ז]

(א) הנה אם הוא תינוק שיכול לילך ברגליו קצת כגון בן שנה או שנתיים, דהיינו שיוכל להוציא התינוק מביתו לפרוזדור דהרי כאמור הבית והפרוזדור עירבו יחד, ובהגיעו סמוך לפתח הרחוב יניחנו על הקרקע שילך בעצמו ויאחזנו בידו עד שיצא לרחוב, ויוציא הקערידז"ש להרחוב (דזהו היתר גמור כדין כלי ששבת בחצר דמותר לטלטלו מחצר למבוי כנ"ל בבירור הא') ואז יוכל לשום התינוק בקערידז"ש ולטייל כרצונו בכל מבואות העיר.

(ב) ואף דהתינוק הוא ככלי ששבת בבית וא"כ היה מקום לומר דאסור לטלטלו במבואות העיר בלי שיתוף יותר מד' אמות (כמובן, לכל אלו שאין סומכין על זיכוי הפת), אמנם דעת "רוב גדולי אחרונים" ה"ה - הבית מאיר בסי' שמ"ט (הובא בביאור הלכה ריש סימן שע"ב, עיי"ש שהביא גם שיטות האוסרין בזה) - הגאון יעקב ריש פרק כל גגות ד"ה פשיטא - השלחן ערוך הרב או"ח סי' שפ"ח סעיף א' (וכ"ה גם משמעות דבריו הק' בסי' שע"ב סעיף א') - החזון איש בסי' ק"ד ס"ק כ"ב ד"ה והילכך, דלאחר שהכלי ששבת בבית נמצא ברשות האחרת שלא שבת בו, אין איסור לטלטלו יותר מד' אמות, דמה שאסרו חז"ל לטלטל בלי עירובי חצירות ושיתופי מבואות, אין זה אלא ההוצאה מרשות לרשות, אבל היכא שכבר נמצא בחצר אחרת או במבוי מותר לטלטלו אף יותר מד' אמות, וידוע דהלכה כדברי המיקל בעירוב, כש"כ היכא דרוב הפוסקים מקילין בדבר.

(ג) [וכאן המקום להעיר, דאותן אנשים שאינן סומכין על עירוב העיר שנעשה בהכשר גדולי הרבנים שליט"א מטעם זיכוי הפת ולא מטעם חשש רשות הרבים דאורייתא, קורה הרבה פעמים שהולכין לביהמ"ד או לבית הוריהם עם תינוק שהולך בקישוי, וכשהתינוק מפסיק לילך מפאת קישוי ההליכה, הם עושין כל מיני טעדיקי לילך עם התינוק דרך ארוכה עם רגליו הכואבים והתינוק בוכה מרוב צער, ובמקום לסמוך על רוב גדולי האחרונים הנ"ל (הבית מאיר, הגאון יעקב, השלחן ערוך הרב, החזון איש) דהיכא שהכלי ששבת בבית נמצא בחצר האחרת אין איסור לטלטל ד' אמות ויכולים להגביה התינוק עד שמגיעים למדרגות הבית מבחוץ, מצערים התינוק בצערא דגופא, והכי דבר זה חמור משאר איסורין שבתורה שסומכין על רובא דפוסקים, כש"כ במילי דעירוב שהוא רק דרבנן, והלכה כדברי המיקל?].

(ד) בהגיעו לבית אביו או לבית חמיו, קודם שהולך על המדרגות או קודם שנכנס לתוך הגדר (הגעיי"ט) יוציא התינוק מהקערידז"ש יאחזנו בידו וכך יכנס עמו להפרוזדור של הבית ההוא ויעלה על המדרגות עד שמגיע "להבית", וכשהתינוק כבר בבית עצמו יוכל להגביהו ולטלטלו כרצונו, עיין לעיל בבירור הא' סוף אות ג'.

ה) אבל לא יגביה הקערידז"ש עם התינוק בתוכו מהרחוב ויעלה על "המדרגות בחוץ" עד שיכנס לפרוזדור, או שיגביה התינוק בהגיעו לפרוזדור עד שמגיע "להבית", כיון דהתינוק שבת בבית, אסור לטלטלו ממבואות העיר על המדרגות שיש להם דין חצר, וכן אסור להגביה להעלותו מהפרוזדור על המדרגות וליכנס כך לבית, דכלי ששבת בבית זה אסור לטלטלו ולהכניסו לבית אחר, דזהו הכלל, כל כלי ששבת בבית אסור "להוציאו" מרשות לרשות, אלא יעשה כנ"ל באות ד', וזהו עצה קלה.

ו) וכן כשיוצא מבית אביו או חמיו, לא יניח התינוק בהקערידז"ש שבפרוזדור וכך לצאת עמו לרחוב, דהרי התינוק שבת בבית ואסור "להוציאו" לרשות אחרת שלא שבת בו, אלא יעשה כנ"ל באות א', והיינו כדרך ביאתו, שמקודם יוציא הקערידז"ש לרחוב, ואח"כ יאחוז התינוק בידו וילך עמו עד שיגיע לרחוב, ואז ישומו בתוך בקערידז"ש, ויוכל לטייל עמו כרצונו, דכאמור לרוב הפוסקים, אין איסור בכלי ששבת בבית, וכעת "כבר נמצא" ברשות האחרת לטלטלו יותר מד' אמות, כנ"ל באות ב'.

ז) וכשבא בחזרה לביתו, יוציא מקודם התינוק מהקערידז"ש, ויכניס הקערידז"ש לתוך החצר המעורבת, הרשות ששבת בו בין השמשות, ואח"כ או קודם לכן, יאחז התינוק בידו עד שמגיע לחצר המעורבת, ואח"כ יוכל להגביה התינוק ולהכניסו לבית.

ח) "ובביתו" יוכל אף להגביה התינוק מתוך החצר שעירבה עם הבית ולהכניסו לתוך הבית שעירבה עם החצר, משא"כ כשהולך לשאר בתים שלא עירב עמהם, ופשוט.

בירור הג'

בגדים של התינוק

א) ולענין הבגדים של התינוק, הדין כך, דכל זמן שהוא לבוש עם הבגדים אף עם בגדים אלו לא שבתו על גופו בין השמשות, אין שום בית מיחוש כלל, דהרי הם בטלים לגופו, עיין בשו"ע הרב הנ"ל סעיף א', דכל שהוא דרך מלבוש אין כאן שום איסור להכניס בגדים ששבתו בבית לתוך חצר אחרת או למבוי שלא שיתפה עמה "דרך מלבוש", דה"ה בטלים לגופו, והוא דבר פשוט וברור בכל הפוסקים.

ב) אלא דאם רוצה להפשיט מן התינוק הבגדים כגון המעיל (קאו"ט וכדומה), אז הדבר תלוי היכן היו בגדים אלו בין השמשות, אם היו בבית, אין להפשיטן בפרוזדור של בית אחר, ולהכניסן לבית, דכלים ששבתו בבית אסור לטלטלן מבית לבית בלי עירוב, אלא יפשיטן בפרוזדור ויניחנו שם, ואח"כ קודם שיצא ילביש את התינוק, כרגיל.

בירור הד'

דין תינוק שאינו יכול לילך כלל

א) ואם הוא תינוק שאינו יכול ללכת כלל, ג"כ יש עצה קלה, שאחר הדלקת הנרות של אשתו, יוציא הבעל או התינוק להפרוזדור שבו העגלות (קערידזשע"ס) ואשתו או ילדיו ישבו שם עד אחר זמן בין השמשות הראשון והאחרון שהם ס"ה 27 מינוט (ובלא"ה הרבה עושין כן אחר הדלקת הנרות, וא"כ אין בזה שום קישוי), ואחר זמן זה יחזירו התינוק להבית.

ב) ותינוק כזה ששבת בפרוזדור בין השמשות כנ"ל יכולים להוציאו אח"כ כל השבת מבית להפרוזדור המעורבת של הבית ששם הקערידז"ש, ולהוציאו משם למבואות העיר, כדין כלי ששבתו בחצר דמותר לטלטלו מחצר למבוי.

ג') וכן מותר להכניסו לבית הוריו ביחד עם הקערידז"ש על המדרגות מבחוץ ולפנים לפרוזדור, אמנם צריך ליזהר שלא להכניסו אל הבית דהרי תינוק זו שבת בחצר, ודינו ככלים ששבתו בחצר דאסור לטלטלו מחצר לבית.

ד') וכעת נבא לעיקר שבעיקרים בפרט זו, דבהגיעו אח"כ עם תינוק זו ששבת בחצר בחזרה מהרחוב לביתו לכאורה היה אסור להחזירו לבית ממבואות העיר שאין משותפין, דהרי אסור להכניס מחצר שאינה מעורבת לבית אף אם הם כלים ששבתו בחצר המעורבת עם הבית, כמבואר כל זה הדק היטב בשו"ע הרב או"ח סי' שע"ב סעיף א'.

ה') אבל גם לזה אשכחנא פתרא, עפ"י דברי השו"ע הרב שם סוף סעיף א' שכתב, דע"י הנחה באמצע ברשות המותרת מותר, דהיינו כלים ששבתו בחצר המעורבת עם הבית ועתה נמצאת בחוץ בחצר או במבוי שלא עירבה ושיתפה עמה, מותר להכניסה בחזרה מהחצר שאינה מעורבת עמה או מהמבוי שלא שיתפה עמה לחצר המעורבת ויניחנה שם הנחה גמורה, ואח"כ יכניסה מהחצר המעורבת עמה לבית.

ו') לכן בנידון הנ"ל, בתינוק ששבת בין השמשות בחצר המעורבת, ואחר בין השמשות הוכנס לבית, מותר לטלטלו בשבת מן הבית לחצר המעורבת ולהניחו בפרוזדור בקערידז"ש ואח"כ לצאת עמו לרחוב שהוא מבוי שלא שיתפה עם הבית (עוד הפעם, רק לאלו שאין סומכין על שיתוף העיר) ואח"כ בחזרה ליכנס, מן הרחוב שהוא מבוי שלא שיתפה עם הבית, להחצר המעורבת של הבית ולהניח הקערידז"ש בפרוזדור הנחה גמורה (ובלא"ה כן הוא בכל הפעמים), ואח"כ להוציא התינוק, ולהכניסו לבית.

ז') אמנם זה צריך להדגיש, דאף דהשו"ע הרב מתיר להכניס כלי ששבת בחצר שעירבה עם הבית וכעת נמצאת בחצר או במבוי שלא שיתפה עמה, להכניסה דרך חצר המעורבת ולהניחנה הנחה גמורה, ואח"כ להכניסו לבית, אין זה אלא "בכלים ששבתו בחצר המעורבת עם הבית", אמנם להיפך "בכלים ששבתו בבית" והוכנסו לחצר המעורבת עם הבית אף שהונחו שם הנחה גמורה, אסור לטלטלה לחצר שאינה מעורבת עמה או למבוי שלא שיתפה עמה, כ"כ השו"ע הרב ז"ל שם באה"ד וז"ל, אבל כלים ששבתו בבית והוציאו לאחת מרשויות אלו אפילו בהיתר כגון לחצר מעורבת של בית זה ואפילו הוציאם בדרך מלבוש אסור לטלטלם לחצר אחרת או לגג של אחר או לקרפף המוקף לדירה של אחר, אלו דבריו ז"ל.

ח') והסבר הדברים כתב שם בסוגריים, שהכלים ששבתו בבית בכל מקום שהם דינם כאלו הם בבית שאסור לטלטלם ממנו למקום אחר שלא עירבו עמו עיי"ש, והיינו דכלים ששבתו בבית אף שהונחו בחצר המעורבת עמה דיינין לה כאילו הם עדיין במקום השביתה והיינו בבית, וא"כ כשמוציאן לחצר שלא עירבה עמה או למבוי שלא שיתפה עמה, הרי הוא כאילו מוציא כלים ששבתו בבית "מבית עצמו" לחצר שאינה מעורבת או למבוי שאינה משותף, וזהו איסור גמור.

ט') והוא הדין והוא הטעם למש"כ שם הרב בסוף דבריו הבאנו דבריו לעיל בסעיף ה', "דכלים ששבתו בחצר המעורבת עם הבית" וכעת נמצא הכלי בחצר שלא עירבה עמה

או בחצר שלא שיתפה עמה, דמותר לטלטלה "דרך חצר המעורבת" ולהניחה בתוכה הנחה גמורה ואח"כ להכניסה לבית, דנושא ההפכיים שוים, דכי היכי דחשבינן "כלים ששבתו בבית" והונחו הנחה גמורה בחצר המעורבת, כאלו הם בתוך הבית ולכן אסור להוציאם לחצר שאינה מעורבת או למבוי שלא שיתפה עמה, הכי נמי "בכלים ששבתו בחצר המעורבת" ונמצאים כעת בחצר שאינה מעורבת או במבוי שלא שיתפה עמה, דמותר להכניסה דרך חצר המעורבת ע"י הנחה גמורה, דחשבינן הכלים "כאילו הם במקום שביתתן בין השמשות" "והיינו בחצר המעורבת עם הבית", ולכן מותר לטלטל מחצר המעורבת לבית, דהרי חצר זו עירבה עם הבית.

י"א) אמנם להכניס כלים ששבתו בחצר המעורבת עם הבית ונמצאים כעת בחצר שלא עירבה עם הבית או במבוי שלא שיתפה עמה להבית "בלא הנחה בנתיים בחצר המעורבת" אסור כמבואר להדיא שם בהרב ז"ל, דהרי רק ע"י הנחה בנתיים הותר להכניס כלים ששבתו בחצר המעורבת, והיינו להביאה מחצר שאינה מעורבת לתוך החצר המעורבת ולהניחה הנחה גמורה, ואח"כ להכניסה לבית.

י"א) ואי דתקשי דאם אזלינן אחר מקום שביתתן הו"ל להתיר אף להדיא, דהיינו כלים ששבתו "בחצר מעורבת" ונמצאים כעת בחצר שלא עירבה עמה או במבוי שלא שיתפה עמה, להכניסן להדיא להבית דהרי דיינינן להכלים האלו כאילו הם עדיין במקום שביתתן, והיינו בחצר המעורבת לבית.

י"ב) אמנם הביאור בזה, דחז"ל אסרו להוציא מבית לחצר או מחצר לבית משום גזירה דאתי לאחלופי ברה"ר כמבואר בטור ריש הלכות עירובי חצירות, ולפי טעם זה אין חילוק בין כלים ששבתו בחצר לכלים ששבתו בבית, באיזה אופן שהוא אסור לטלטל מרשות בית לרשות חצר משום גזירה זו.

י"ג) ולכן לא הוזכר בשו"ע בריש הלכות עירובי חצירות סי' שס"ו עד לסימן שע"ב דין כלים ששבתו בבית ודין כלים ששבתו בחצר, דלכאורה היה צריך השו"ע להזכירו מיד דהאיסור להוציא מחצר דהא דאסור להוציא בלי עירובי חצירות היינו כלים ששבתו בבית לחצר וכן כלים ששבתו בחצר לבית, דבאמת אין נפק"מ דאף אם הם כלים שלא שבתו בבית או בחצר כלל כגון שהיה עליו דרך מלבוש בין השמשות אסור להוציא מבית לחצר או מחצר לבית להדיא, משום גזירה דילמא אתי לאחלופי ברשות הרבים.

י"ד) וכלים ששבתו בבית הוזכר לראשונה בסי' שע"ב, והוא איסור בפני עצמו, דאסור להוציא כלי ששבת בבית אף אם לפי ראות עינינו לא שייך טעם האיסור של עירובי חצירות משום דאתי לאחלופי כנ"ל, וכגון "שעשה הנחה בינתיים" ברשות המעורבת, ובזה הטעם כמו שכתב השו"ע הרב, דדיינינן הכלי כאילו שבת בבית, והרי הוא מוציא ממקום שביתתו, ולפי"ז להיפך "בכלים ששבתו בחצר המעורבת עם הבית" וכעת נמצאים בחצר או במבוי שלא עירבה ולא שיתפה עמה, דמותר להכניסה רק "דרך הנחה" בנתיים, והטעם ג"כ בזה, דדיינינן ליה כאילו הוא במקום שביתתו, והיינו בחצר המעורבת עם הבית, וא"כ מותר לטלטלו בבית, אבל "בלא הנחה בנתיים" אין חילוק בין כלים ששבתו בחצר או בבית באיזה אופן שהוא אסור לטלטלו להדיא מרשות לרשות, דשייך בזה הגזירה של דילמא אתי לאחלופי ברשות הרבים, ודו"ק.

ט"ו) ובזה יש ליישב דעת הבית מאיר בסי' שמ"ט ד"ה תו כתבתי, שכתב לחדש דבגדים שהי' לבוש בכניסת שבת לא מקרי כלים ששבתו בבית מפני שבין השמשות

בטלי הבגדים לגופו, והמשנ"ב פסק כדבריו בביאור הלכה סי' שע"ב סעיף א' ד"ה לחצר אחרת, וכתב שם, דכן מצדד גם בספר תפארת ירושלים.

ט"ז) וכתב ע"ז בחזון איש או"ח סי' ק"ד ס"ק כ"ה זו"ל, וזהו דוקא כשלא פשטן אחר שקדש היום אבל אם פשטן וחזר ולבשן והוציאן ופשטן בחצר ודאי אסור, דהא אפי' מחצר לחצר כה"ג אסור להביאן בית כגון שהיה בחצר כשקדש היום ונכנס לחצר חברו ופשטן אסור להביאן לבית, וראי' לזה מהא דאמר גיטין ע"ט ב' דלא יעמוד אדם בגג זה ויקלוט מי גשמים בגגו של חברו ופי' בתוס' דהיינו להביאן לבית, ואע"ג דלא שבתו בחצר כשקדש היום, וע"כ דלא בקידוש היום תליא מלתא, ומבית לחצירו לא גרע מחצרות לבתים, והלכך מי גשמים שירדו לבית אסור להוציאן לחצר חברו וכש"כ בגדים שפשטן עיי"ש.

י"ז) אמנם לפי הנ"ל יש ליישב הדברים, דלטלטל להדיא מחצר לבית או מבית לחצר שאינו מעורבת, לא בעינן דינא כלים ששבתו בבית, דבאיזה אופן שהוא יש כאן גזירת חז"ל שאסרו להוציא מחצר לבית או מבית לחצר דילמא אתי לאחלופי ברה"ר כנ"ל בטור ריש הלכות עירובי חצירות, ודינא דסי' שע"ב והוא דין כלים ששבתו בבית או בחצר דאסור לטלטלן מזה לזה, היינו דדיינינן הכלים בכל מקום שהוא כאילו הם במקום שביתתן, ואף דלא שייך הגזירה של דילמא אתי לאחלופי, וכגון שהיה הנחה בנתיים, ובזה צדק הבית מאיר דדין זה לא שייך אלא היכא דהבגדים לא היו עליו בין השמשות, אבל אם היו עליו בין השמשות, לא מקרי כלים ששבתו בבית, דבטלים לגופו.

י"ח) ובדרך זה יש ליישב גם דברי המגן אברהם בסי' שע"ו שכתב שם על דברי השו"ע סעיף ד', בית הכסא שבין שני הבתים ולא עירבו יחד רשות שניהם שולטת בו ואסורים, וכתב ע"ז המג"א ס"ק ט', דדמי לכלים ששבתו בבית עס"א בהג"ה ע"כ.

י"ט) והקשה ע"ז החזו"א בסי' צ"ו ס"ק ב', ותמוה מאד דהלא הצואה לא חלה עליו שם חפץ עד היציאה מהגוף ולא הוי כלים ששבתו בבית עיי"ש שהקשה עוד קושיא ונשאר רק בקושיא זו, וכן הקשה בבית מאיר הנ"ל.

כ') ולפי הנ"ל דלהוציא להדיא מבית לחצר אסור אף אם לא הוי כלים ששבתו בבית כלל, כגון שהיה עליו הבגדים בין השמשות, יש ליישב, דהרי כאן בבית הכסא הוא מוציא להדיא, וזה אסור אף אם אין עליו דין כלים ששבתו בחצר, דכל דין דכלים ששבתו בבית אינו אלא היכא דאינו מוציא להדיא, והיינו שעשה הנחה בנתיים, ומטעם דדיינינן הכלים כאילו הם עדיין במקום שביתתן וכנ"ל.

כ"א) ומה דנקיט המג"א דדמי לכלים ששבתו בבית אינו אלא משום דהוזכר באותו סי' לאיסורא, וראי' לזה דלמ"ל למג"א לציון ע"ז המקור ס"א בהגה, וכי עד השתא לא ידענו דכלים ששבתו בבית אסור להוציאן לחצר, אע"כ דרך לדמיון בעלמא נקטיה ודו"ק, וכמובן דכל דברים אלו יש לפלפל בהם כדרכה של תורה.

כ"ב) נחזור לעניינינו, דיש היתר ברור בנידון דידן, להכניס מהרחוב שלא שיתפה עם הבית תינוק ששבת בחצר המעורבת עם הבית, "עיי' הנחה בנתיים" בפרוזדור ששבת שם בין השמשות (כבר כתבנו, דהמציאות הוא דכן הוא בכל הפעמים, לאלו יש להם פרוזדור לפני הבית), דכלים ששבתו בחצר המעורבת עם הבית מותר להכניסה מחצר

שאינה מעורבת עמה או ממבוי שלא שיתפה עמה לחצר המעורבת ששבתה בו, ואחרי ההנחה להכניס לבית, וכדברי השו"ע הרב הנ"ל באות ה'.

כ"ג) וממוצא הדברים אתה למד, דאף שהשו"ע הרב כתב דברים הנ"ל בסעיף א' בסוגריים, ואומרים משמיה דאחיו הגה"ק בעל שארית יהודה ז"ל שהדינים שהוקף בסוגריים יש מהם שצריך לעיין עוד הפעם ואין דין זה ברור בעיניו, אמנם בפרט זה של סעיף ט', דהיינו "בכלים ששבתו בחצר המעורבת עם הבית", וכעת הם נמצאים בחצר שאינה מעורבת או במבוי שלא שיתפה עמה, מותר בבירור לפי דעתו להכניסו לחצר המעורבת שבו שבתו הכלים בין השמשות ויעשה הנחה גמורה, ואח"כ להכניסו לבית, וע"ז אין מקום להסתפק.

כ"ד) ביאור הדברים, "בכלים ששבתו בבית" והוכנסו לחצר המעורבת עמה ע"י הנחה גמורה, ס"ל להשו"ע הרב בבירור הבאנו דבריו לעיל באות ז', דאסור להוציאה לחצר שלא עירבה עמה או למבוי שלא שותפה עמה, ודבר זה לא הכניס בסוגריים, ואם דבר זה ס"ל להרב דאסור משום דדיינין הכלים ששבתו בבית כאילו הם במקום השביתה, ה"ה להיפך "בכלים ששבתו בחצר המעורבת עם הבית" דמותר להכניס הכלים כשהם נמצאים בחצר שלא עירבה או במבוי שלא שיתפה עמה, לתוך החצר המעורבת עם הבית ויעשה הנחה גמורה, ואח"כ להכניס בתוך הבית, והם תרי ריעין דלא מתפרשין.

כ"ה) ואף דבחזו"א או"ח סי' ק"ד ס"ק כ"ה, נסתפק בזה אם מותר להחזיר כלים ששבתו בחצר מעורבת ונמצאים כעת בחצר או במבוי שלא עירבה ולא שיתפה עמה, כללא בידינו מכל הפוסקים דלא דחינן פשיטותא דחד פוסק מקמי ספיקו של הפוסק האחר, ובפרט המעיין בדברי החזו"א יראה שדבריו קשים להולמן, וכבר נתקשה בדבריו בספר נתיבות שבת פרק כ"ו ס"ק ל"ו, ונקוט כאן דברי החזון איש שכתב במקום אחר בהלכות עירובין סי' ק"י ס"ק ו' וז"ל, ואחרי שדברי הרשב"א מפורשין ודברי הר"מ סתומין יש לנו לילך אחר המפורשין ע"כ, וכיון דדברי הרב ז"ל מפורשין, ולא מצינו מי שחולק עליו בהדיא, נקטינן כוותיה.

כ"ו) בגמר הדברים, נתעוררנו מדברי החזון איש או"ח סי' צ' אות מ"א, דס"ל דבית לענין עירובי חצירות מקרי רק החדר שאוכל בו ושאר כל החדרים כגון חדר הלינה, ולפי"ז יש לכאורה היתר אף לטלטל תינוק ששבת בחצר אחר או בבית אחר, בבית אחר בכל החדרים חוץ מחדר האכילה.

כ"ז) ואף דהרבה מאחרוני זמנינו נקטו דברי החזון איש דברים ככתבן דבית מקרי רק החדר שאוכל בו ולא שאר החדרים ובגלל זה כתבו דדבריו הם חידוש גדול לדינא וקשה לסמוך עליו, מכ"מ יש לומר דגם דברי החזון איש לאו בחדא מחתא מחתינהו, דהיינו דאם הבית האכילה (הקא"ך) הוא באמצע הבית כהרבה מן המקומות ויוצאין ונכנסין דרך עליו לשאר החדרים בכניסה ויציאה בפעם אחר פעם, הרי כל החדרים נחשבין כחדר אחד גדול וכולן נחשבין כבית, וכמו בחדר אחד א"א לחלק החדר לחצאין ולומר, דהפינה שאוכל מקרי מקום האכילה והשאר דינו כחצר, כן הדבר הזה.

כ"ח) וראי' לדברינו יש להביא מכמה מקומות בהלכות עירובין, ואחד מהם בשו"ע סי' שע"ח סעיף ב', בשתי חצירות זו לפניו מזו והפנימית יש לה דריסת הרגל על החיצונה ולא עירבה פנימית והחיצונה עירבה לעצמה דגם החיצונה אסורה, דהפנימית נחשבת כחלק ממנה מפאת דריסת הרגל שיש לה עליה וה"ה כאילו חלק

מהחצר עירבה והחלק לא עירבה, עיין בשו"ע או"ח סי' שע"ח סעיף ב', ובשו"ע הרב סי' שפ"א סעיף ב'.

כ"ט) ודברי החזו"א מייירי, היכא דהחדר האכילה הוא בסוף הבית או בפינה מיוחדת שאין עוברין כלל דרך עליו לשאר החדרים בשימוש אחר שימוש, ורק כשאוכלין נכנסין שם, ואז דינה כחדר נפרדת מן שאר החדרים, ורק הוא נחשבת כבית ושאר החדרים כחצר, כן נראה לבאר הדברים מילתא בטעמא.

תמצית היוצא לדינא

א) קערידז"ש ששבת בהפרוזדור ע"ש בין השמשות לפני הבתים מותר להוציא מן הבית לרחוב בארז פארק או ויליאמסבורג על סמך הצורת הפתח לבד, ולהכניסו לפרוזדור של בית אחר או להבע"ק יאר"ד, כדין כלים ששבתו בחצר דמותר להוציאן מחצר לחצר בין עירבה בין לא עירבה, אך בלי עירובי חצירות.

ב) תינוק ששבת בין השמשות בבית ויכול לילך ברגליו, יאחזנו וילך עמו אחוז ביד עד להרחוב, ויוציא הקערידז"ש לרחוב, וישים התינוק בקערידז"ש ויוכל לטייל בכל מקום שירצה, דאין איסור טלטול ד' אמות אחרי שכבר נמצא בחצר שאינה מעורבת, לדעת הבית מאיר, הגאון יעקב, השו"ע הרב, והחזו"א.

ג) וכן הדין בתינוק היוצא לרחוב דרך הליכה, ובאמצע הליכה קשה לו הדרך, יכולים להגביהו ולישא אותו עד שמגיעים למדרגות הבית, ואז יאחזו אותו בידו וילך עמו דרך הליכה, ובמקום צערא דתינוק, הדבר נראה פשוט כביעתא בכותחא, דיש לסמוך על דעת רוב פוסקים הנ"ל, דהלכה כדברי המיקל בעירוב וכש"כ היכא דרוב מקילין בדבר.

ד) בהגיעו לבית אחר קודם שיעלה על המדרגות או קודם שיגיע להגדר (גע"ט), יאחזו התינוק בידו וככה יכנס לפרוזדור של הבית האחר, דהתינוק הוא ככלי ששבת בבית ואסור להכניסו ממבואות העיר לחצר אחרת או לבית אחר, כדין כלים ששבתו בבית, כנ"ל.

ה) הבגדים של התינוק שלא היו עליו בין השמשות, ודינם ככלים ששבתו בבית דאסור להכניסו לבית אחד, יפשיטנו מעליו בפרוזדור, ויניחנו שם בקערידז"ש, ובבגדים שהוא לבוש בהם עכשיו אין שום בית מיחוש.

ו) וכן יעשה גם בצאתו מן הבית האחר, מקודם יוציא את הקערידז"ש לרחוב, ואח"כ ילך עם התינוק אחוז ביד עד להקערידז"ש שברחוב כבר, ואז יוכל לילך עם הקערידז"ש בכל מקום שרוצה ממבואות העיר.

ז) בהגיעו בחזרה לביתו יחזיר מקודם הקערידז"ש לביתו, ואח"כ ילך עם התינוק אחוז ביד עד שיגיע לתוך הפרוזדור המעודבת של הבית, ואז יוכל להגביה וליכנס עמו כך לבית, שהרי הפרוזדור עירבה עם הבית.

ח) תינוק שאינו יכול לילך בדגליו, יוציא הבעל התינוק אחרי הדלקת נרות של אשתו להפרוזדור שעירב עם הבית, ותעשה שם עם התינוק עד לאחר בין השמשות הראשון והאחרון (שהוא סך הכל 27 מינוט, דוק ותשכח) ואז יש להתינוק דין כלי ששבת בחצר, ויוכל להוציא התינוק כל השבת ביחד עם הקערידז"ש ולטייל כרצונו, וכן להחזיר הקערידז"ש ביחד עם התינוק להבית.

ט) וכן יוכל לעשות גם עם כל הדברים שלצורך התינוק שרוצה להוציא לרחובות העיר, שיניחם בפרוזדור כל זמן בין השמשות, ואח"כ יוכל להחזירם לבית, כיון שהפרוזדור עירבה עם הבית.

י) אלא שצריכים ליזהר, שלא להוציא התינוק מהבית להרחוב להדיא, או מהרחוב בחזרה להבית להדיא, אלא שיעשה הנחה בנתיים, ובלא"ה כן הוא כיון דהקערידז"ש מונח הנחה גמורה בפרוזדור, וכשמשימין את התינוק בתוכה יש כבר הנחה, וכן כשחוזרין מהרחוב להפרוזדור ונוטלין התינוק מתוכה, ג"כ יש הנחה גמורה להקערידז"ש, כמובן להידוע המציאות.

י"א) אלא דתינוק כזה ששבת בחצר, אסור להכניסו לבית אחר שלא עידבה עמה כ"א להפרוזדור של אותו בית, שיש לה דין חצר, וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטלן מחצר לחצר אף בלי עירובי חצירות.

י"ב) ואין לנו לגזור גזירות מעצמינו לומר, דאולי ישכח פעם מן הפעמים אחד מן התנאים הנ"ל, ויהי איפסק הלכתא דכלים ששבתו בחצר שעידבה עם הבית מותר לטלטלן לחצר אחרת שלא עידבה עמה, ואף דשכיחי מאני דבתיים בחצר ושכיח מאד להכניס גם אותן כלים לחצר שלא עידבה עמה, עכ"ז לא חששו חז"ל לזה עיין בשו"ע או"ח סי' שפ"ח, וד"ל.

כל זה עלה במצודתינו, דאף לאותן הרוצים לפקפק על זיכוי הפת שנעשה בהכשר גדולי הרבנים שליט"א, אמנם לילך ברחוב בקערידשע"ס באופן הנ"ל אין כאן שום בית מיחוש, וגם זה בכלל מצות עירוב לטייל להנאתו ושלא להיות כלוא בבית כמבואר בפרישה סוף הלכות עירובי חצירות, כמוזכר בהקדמה.